

Ve Štrasburku dne 1.7.2014
COM(2014) 389 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ A EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU**

**Obchod, růst a duševní vlastnictví – strategie ochrany a prosazování práv duševního
vlastnictví ve třetích zemích**

{SWD(2014) 204 final}

1. Úvod

Na svém zasedání v březnu 2014 potvrdila Evropská rada důležitost duševního vlastnictví jakožto klíčové hnací síly růstu a inovací a zdůraznila potřebu bojovat proti padělání, a podpořit tak konkurenceschopnost EU na globální úrovni. Práva duševního vlastnictví představují jednu z hlavních cest, jež umožňuje společnostem, tvůrcům a vynálezčům sklízet plody svých investic do znalostí, inovací a kreativity.

V nedávné studii se odhaduje, že odvětví intenzivně využívající práv duševního vlastnictví vytvářejí asi 39 % HDP EU (což odpovídá zhruba 4,7 bilionu EUR ročně) a že na nich závisí až 35 % všech pracovních míst¹, započítáme-li i nepřímá pracovní místa. Z praktického hlediska je duševní vlastnictví díky udělování dočasných výlučných práv přímo spojeno s výrobou a distribucí nového a pravého zboží a služeb, z čehož mají prospěch všichni občané. Klíčem k dosažení této situace je optimální a nákladově efektivní „infrastruktura“ duševního vlastnictví, která zahrnuje právní uznání, zápis, využívání a vyvážené prosazování všech forem práv duševního vlastnictví.

Aby si EU zachovala konkurenceschopnost vůči zemím, ve kterých jsou náklady na práci, energii a suroviny nižší, potřebuje inovace, a proto musí vytvořit podmínky, ve kterých se inovacím daří, díky čemuž nám evropské podniky pomohou nalézt cestu z krize. Z tohoto důvodu sehraávají odvětví založená na znalostech ve strategiích „Globální Evropa“² a „Evropa 2020“³ ústřední roli.

Pokud mají tvořivost a inovace vzkvétat, je třeba duševní výtvořiny chránit, a přesně na to se zaměřují práva duševního vlastnictví, která také plní důležitou funkci při podpoře rozvoje⁴ a při řešení současných celosvětových problémů. Rozvojovým zemím umožní pragmatický a flexibilní přístup plně využít potenciál jejich vlastního duševního kapitálu, napomůže jim integrovat se do mezinárodního obchodu a přispěje k blahu společnosti.

Podle některých odhadů přichází EU kvůli padělání a pirátství⁵ o zhruba 8 miliard EUR svého HDP ročně, celosvětově by se v roce 2015 mohly ztráty vyšplhat až na 1,7 bilionu USD⁶. V průběhu mnoha let vyvinula EU moderní a integrovaný režim práv duševního vlastnictví,

---

¹ *Intellectual property rights intensive industries: contribution to economic performance and employment in the European Union*, analytická zpráva na úrovni průmyslových odvětví, společný projekt Evropského patentového úřadu a Úřadu pro harmonizaci na vnitřním trhu, Mnichov a Alicante, 2013.

² Viz sdělení Globální Evropa: Konkurenceschopnost na světovém trhu. Příspěvek ke strategii EU pro růst a zaměstnanost ze dne 4. října 2006, KOM(2006) 567 v konečném znění.

³ http://ec.europa.eu/europe2020/index_cs.htm.

⁴ *Intellectual property and development. Lessons from recent economic research*, Eds. C. Fink, K.E. Maskus, společná publikace Světové banky a nakladatelství Oxford University Press, Washington DC, 2005.

⁵ *The impact of counterfeiting on four main sectors in the European Union*, studie Střediska pro ekonomický a obchodní výzkum (CEBR), Londýn, 2000.

⁶ *Global impacts study*. Nová studie vypracovaná společností Frontier Economics zkoumá globální dopady padělání a pirátství na hospodářství a společnost, ICC, únor 2011. Publikace je dostupná zde: <http://www.iccwbo.org/Advocacy-Codes-and-Rules/BASCAP/BASCAP-Research/Economic-impact/Global-Impacts-Study/>.

který zásadně přispívá k růstu a vytváření pracovních míst a současně zajišťuje, že mezi zájmy nositelů práv a zájmy uživatelů panuje náležitá rovnováha.

EU, Evropská komise a přední mezinárodní organizace (WIPO, WHO, WTO, WCO, OECD, G20⁷) volaly po opatřeních proti porušování práv duševního vlastnictví^{8,9,10}.

Komisi zveřejněná „*Strategie prosazování práv duševního vlastnictví ve třetích zemích*“¹¹ z roku 2004 definuje široce nastavený rámec pro boj s porušováním práv duševního vlastnictví ve třetích zemích a uvádí specifické směry činností, které byly od jejího vydání prováděny.

Jak je však uvedeno v souvisejícím *pracovním dokumentu útvarů Komise (SEC(2013)30)*, za posledních 10 let se odehrály nejen zásadní technologické změny, ale také se změnila povaha a rozsah problémů a rizik svázaných s duševním vlastnictvím evropských podniků a rovněž se přenastavilo veřejné vnímání práv duševního vlastnictví.

Toto sdělení hodnotí přístup, který Komise přijala v roce 2004, a představuje přepracovanou strategii posílení práv duševního vlastnictví a boje proti jejich porušování v zahraničí. Sdělení poukazuje na způsoby, jimiž lze vylepšit stávající politické přístupy, a přizpůsobit se tak současným podmínkám, a také navrhuje nástroje a přichází s nápady, jak se s novými skutečnostmi vypořádat. Kontinuita snoubená se změnami napomůže zachovat a stimulovat inovace a kreativitu, aniž by ohrozila rovnováhu mezi zájmy všech zúčastněných stran.

Toto sdělení doprovází akční plán EU, který se – podle akčního plánu pro celní orgány EU – zaměřuje na prosazování práv duševního vlastnictví na jednotném trhu a na prohloubení spolupráce mezi celními orgány EU a celními orgány třetích zemí v oblasti obchodu se zbožím porušujícím práva duševního vlastnictví.

2. ZMĚNY VE VNĚJŠÍM KONTEXTU OD ROKU 2004

2.1 Strategie z roku 2004

Hodnocení¹² strategie z roku 2004 se odehrálo v roce 2010 a potvrdilo její důležitost. Obsahovalo rovněž doporučení za účelem jejího rozšíření a doladění, např. co se týče prohloubení konzultací se všemi zúčastněnými stranami, zohlednění agendy rozvoje a pokračování v programech technické spolupráce. Hlavní závěry tohoto hodnocení spolu s

---

⁷ WIPO (Světová organizace duševního vlastnictví), WHO (Světová zdravotnická organizace), WTO (Světová obchodní organizace), WCO (Světová celní organizace), OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj), G20 (Skupina G20).

⁸ Usnesení rady ze dne 25. září 2008 o komplexním evropském plánu boje proti padělání a pirátství, Úř. věst. C 253, 4.10.2008, s 1.

⁹ Usnesení Rady ze dne 16. března 2009 o akčním plánu EU v celní oblasti pro boj proti porušování práv duševního vlastnictví pro období let 2009 až 2012, Úř. věst. C 71, 25.3.2009, s.1.

¹⁰ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 22. září 2010, 2009/2178(INI).

¹¹ Strategie prosazování práv duševního vlastnictví ve třetích zemích, 2005/C129/03 Úř. věst. C 129, 26.5.2005.

¹² GR pro obchod – Smlouva N°SI2.545084. *Evaluation of the Intellectual Property Rights enforcement strategy in third countries. Závěrečná zpráva hodnotící strategii prosazování práv duševního vlastnictví ve třetích zemích, svazek I – hlavní zpráva, společnost Analysis for Economic Decisions (ADE) a Evropská komise, Louvain-la-Neuve, 2010.*

velkým množstvím doplňujících informací lze nalézt v souvisejícím *pracovním dokumentu útvarů Komise* (SEC(2013)30).

2.2 Změny a problémy

V dnešních nelehkých hospodářských podmínkách si růst a zaměstnanost uchovávají svůj klíčový význam. Globalizace a technologický rozvoj nepředstavují pouze náramné obchodní příležitosti, ale přinášejí s sebou také nemalé problémy. Podíl zemí BRIC¹³ na světovém obchodu vzrostl z 8 % v roce 2000 na 18,2 % v roce 2010¹⁴ a odhaduje se, že v roce 2030 bude skoro 60 % celosvětového HDP připadat na rozvojové země¹⁵. Postoj těchto zemí k duševnímu vlastnictví se vyvíjí – tj. pomalu se odvracejí od napodobování a začínají se orientovat na původní tvorbu – nicméně padělání, pirátství, krádež duševního vlastnictví a jiné formy zneužití jsou i nadále rozšířené. V rozvojových zemích vládne silná touha po udržení vskutku působivého hospodářského růstu a po stoupání na hodnotovém řetězci prostřednictvím dohnání cizích technologií či získání si přístupu k nim, a to buď legitimní hospodářskou soutěží, nebo – v případě jiných – nelegitimními prostředky. A proto nestačí práva duševního vlastnictví správně nastavit pouze v EU, nýbrž je nutné se o ochranu a prosazování duševního vlastnictví zasadit také v zahraničí, a zejména u našich klíčových obchodních partnerů.

Ačkoli se celosvětově právní předpisy zpřísnují, porušování práv duševního vlastnictví dosahuje bezprecedentně vysoké míry, a to především díky digitální technologii, jež umožňuje nízkonákladově reprodukovat ve velkém množství a zároveň ve vysoké kvalitě. V roce 2008 se hodnota mezinárodního obchodu s padělkami a zbožím získaným pirátskou činností odhadovala na zhruba 250 mld. USD (t.j. 2 % celosvětového obchodu)¹⁶.

Internet usnadňuje nejen seriózním podnikům, ale i těm, jež porušují práva duševního vlastnictví, se relativně nízkonákladově místně, vnitrostátně a mezinárodně propagovat. Porušovatelé jsou navíc čím dál organizovanější a čím dál rychleji přizpůsobují své obchodní modely mezerám v ochraně duševního vlastnictví.

Je zapotřebí zformulovat politickou odpověď a zajistit nejen účinnou ochranu a prosazování práv duševního vlastnictví, ale také zvýšit veřejné povědomí o hospodářských a jiných dopadech zboží, jež porušuje vlastnická práva, a o jeho zhoubném vlivu na inovace, zdraví a bezpečnost. V globalizované ekonomice mezinárodních dodavatelských řetězců může nedostatek odpovídající ochrany duševního vlastnictví dramaticky zasáhnout hospodářskou aktivitu, udržitelné vytváření pracovních míst a spotřebitele prakticky kdekoli na světě. Zboží a stejně tak služby, jež porušují vlastnická práva, jsou nabízeny téměř bez ohledu na pracovní normy a normy v oblasti životního prostředí¹⁷. Vlády rovněž značně zneklidňuje skutečnost, že se do této oblasti zapojuje čím dál více organizovaný zločin¹⁸.

¹³ Brazílie, Rusko, Indie, Čína

¹⁴ WTO, Eurostat, IMF

¹⁵ OECD, *Economy: Developing countries set to account for nearly 60% of world GDP by 2030, according to new estimates*, článek zveřejněný na stránkách organizace OECD, červen 2010.

¹⁶ *Magnitude of counterfeiting and piracy of tangible products: an update*, zpráva vypracovaná organizací OECD, listopad 2009, <http://www.oecd.org/dataoecd/57/27/44088872.pdf>.

¹⁷ <http://www.unep.org/roap/Portals/96/Trade%20in%20Intellectual%20Property-21Nov2013.pdf>.

¹⁸ Srov. např. článek *IP crime: the new face of organised crime – from IP theft to IP crime*, B. Godart, uveřejněný v *Journal of Intellectual Property Law and Practice*, 2010, sv. 5, č. 5. <http://jiplp.oxfordjournals.org/cgi/reprint/5/5/378?etoc>.

S ohledem na dalekosáhlost změn v oblasti duševního vlastnictví je proto nezbytné zajistit, aby se současná strategie zaměřovala na aktuální problémy. Toto sdělení hodnotí a aktualizuje politické přístupy EU a přináší nové nástroje a nápady. Účelem je pomoci EU dosáhnout nejen růstu, ale také široce pojatých společenských cílů, a to i ve vztahu k rozvojovým zemím.

2.2.1 Prosazování

Aby mohli nositelé práv ochraňovat svá práva, je pro ně důležitý mezinárodní přístup k účinným nápravným opatřením. Motivace investovat je nižší v jurisdikcích, kde toto není bezpečně zajištěno, a proto je zapotřebí robustních a předvídatelných rámců práv duševního vlastnictví, jež utvářejí prostředí příznivé pro inovace, udržitelný růst a účinné prosazování práv. V návaznosti na dohodu TRIPS (Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, *Trade-Related Intellectual Property Rights*) organizace WTO proběhly v mnoha třetích zemích zásadní regulační reformy duševního vlastnictví, avšak úsilí při jejich prosazování za nimi často pokulhávalo. Kvůli závažným nedostatkům v rámci práv duševního vlastnictví – celním orgánům chybí úřední moc *ex-officio*, soudy udělují sankce bez dostatečně silného odrazujícího účinku, úředníci nedisponují potřebnými znalostmi a dovednostmi v oblasti práv duševního vlastnictví – jsou možnosti účinného prosazování těchto práv mnohdy omezené. Prosazování také v některých případech brání nedostatku politické vůle.

Mezi lety 2005 a 2012 zaznamenala EU trojnásobný nárůst počtu zboží zadrženo na hranicích EU, jež porušovalo vlastnická práva. Elektronický obchod vedl k nárůstu obchodu v malých zásilkách, což komplikuje odhalování případů porušování práv duševního vlastnictví. Kvůli těmto novým tendencím se v rozmezí let 2009 až 2012 počet celních případů porušování práv duševního vlastnictví v EU více než zdvojnásobil. V roce 2012 zaznamenaly celní orgány téměř 90 000 případů zadrženi zboží čítající skoro 40 milionů zadržovaných položek (hodnota rovnocenných pravých výrobků se odhaduje na téměř 1 miliardu EUR¹⁹).

Prosazování práv může být sebeúčinnější, avšak chybí-li jasná a vhodná pravidla a mechanismy ochrany práv duševního vlastnictví, je tak či tak málo platné. Hmotná pravidla (např. kritéria patentovatelnosti), včetně vhodně upravených výjimek, a mechanismy ochrany práv duševního vlastnictví by měly být jednoznačné a přiměřené. Přitom je zapotřebí pravidel dostatečně přísných na to, aby se zamezilo situacím, kdy dochází ke zneužívání práv duševního vlastnictví či kdy se práva stávají samoučelnými. Práva se musí vyznačovat odpovídající „kvalitou“, aby se zamezilo šíření nelegitimních práv (např. zápis *mala fides*). Prodlevy v prošetřování a práva nízké kvality vedou k právní nejistotě, která je pro žadatele a třetí strany decimující.

2.2.2 Veřejná diskuze

V průběhu několika posledních let podpora pro systémy práv duševního vlastnictví v určitých sférách veřejného mínění poklesla. Ignorace práv duševního vlastnictví by mohla snížit jejich zamýšlený přínos. Skutečnost, že je zboží porušující vlastnická práva čím dál rozšířenější (a levnější), mohla ovlivnit instinkty spotřebitelů v tom smyslu, že jsou nyní ochotnější takové zboží kupovat. Veřejná skepse rovněž zasáhla několik nedávných iniciativ. Skepse je zřejmě

---

¹⁹ Zpráva Komise o prosazování práv duševního vlastnictví celními orgány EU: výsledky na hranicích EU za rok 2012. Evropská komise (2013).

motivována kombinací tří faktorů. Zaprvé se veřejnosti jeví, že nositelé práv mají příliš navrch a že určité zboží či služby, které nabízejí, jsou úmyslně zcela mimo finanční možnosti spotřebitelů nebo jen těžce dostupné. Zadruhé bývá padělání a pirátství vnímáno jako trestné činy bez obětí. Zatřetí se v některých oblastech objevuje nedostatek povědomí o důvodech existence a účincích práv duševního vlastnictví, jakož i o hospodářských a širších dopadech jejich porušování na ekonomiku.

Politici činitelé musí neustále kontrolovat, zda jsou stávající pravidla i nadále aktuální s ohledem na současné problémy, a přitom také zajistit, že bude zachována rovnováha mezi 1) potřebou vylepšit přístup ke zboží a službám, které práva duševního vlastnictví chrání, 2) potřebou namotivovat nositele práv, aby i nadále investovali do inovací, a 3) potřebou vyvážit různá základní práva. Posílené prosazování samo o sobě problém nevyřeší, je nutné zabývat se tématem v rámci debat, zvýšit povědomí o něm a zaměřit se jak na spotřebitele, tak i na výrobce. Spotřebitelé by si měli být více vědomi dalekosáhlých důsledků porušování práv duševního vlastnictví – jsou-li práva oslabena či hůře prosaditelná, vytrácí se nejen motivace tvořit, ale také se zhoršuje typ dostupných děl a snižuje se jejich počet a rovněž mizí pracovní místa v EU. To platí i v určitých rozvojových zemích, kde je výroba zboží, jež porušuje vlastnická práva, často umožněna chatrnými rámci práv duševního vlastnictví.

2.2.3 Internet a práva duševního vlastnictví

Internet se stal neodmyslitelnou součástí mnoha odvětví, zejména v oblasti kultury a tvůrčího průmyslu. Vytváří asi 3,4 % HDP ve 13 zemích zmapovaných v nedávné studii²⁰, a dokonce 6 % v UK a Švédsku. Mezi lety 2006 a 2011 připadalo na internetovou ekonomiku v zemích G8, Jižní Koreji a Švédsku 21 % růstu HDP. Ačkoli s sebou tento růst přinesl obrovské příležitosti, míra porušování práv duševního vlastnictví na internetu roste ještě rychlejším tempem (skoro jedna čtvrtina celosvětového internetového provozu údajně porušuje autorská práva²¹). A nejde jen o digitální zboží, jakým je např. hudba, audiovizuální obsah nebo software, nýbrž i o fyzické zboží, s nímž je obchodováno na elektronických obchodních platformách.

Toto rychle se měnící prostředí společně s faktem, že internet nemá – oproti zákonům spojeným s duševním vlastnictvím – žádné hranice, znesnadňuje navrhování včasných a vyvážených politik. „*Internetové smlouvy*“ organizace WIPO – konkrétně Smlouva WIPO o právu autorském (*WIPO Copyright Treaty*, WCT) a Smlouva WIPO o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech (*WIPO Performances and Phonograms Treaty*, WPPT) přijaté v roce 1996 – představovaly vítaný krok správným směrem, mnoho problémů však nadále přetrvává.

Jeden z těchto regulatorních problémů se týká zprostředkovatelů, např. *poskytovatelů internetových služeb*. Protože se jejich role dotýká jak legitimních činností, tak i činností, jež porušují práva duševního vlastnictví, stále se diskutuje o jejich povinnostech. S poskytovateli služeb, jež zprostředkovávají hosting pro stránky porušující práva duševního vlastnictví, se

²⁰ *Internet matters: The Net's sweeping impact on growth, jobs, and prosperity*, M. Pélissié du Rausas et al., zpráva institutu McKinsey Global Institute, květen 2011.

²¹ *Technical report: An estimate of infringing use of the internet – Summary*, technická zpráva vypracovaná společností Envisional, leden 2011, <http://www.mpaa.org/Resources/8aaaecf5-961e-4eda-8c21-9f4f53e08f19.pdf>.

jedná zvláště těžce v případech, kdy mají sídlo ve třetích zemích bez vhodných právních předpisů a/nebo když jim chybí vůle jednat.

Právní rámec musí odpovídajícím způsobem vyvažovat práva jednotlivců na jedné straně (včetně základních práv, jakými jsou svoboda projevu, ochrana osobních údajů, procesní práva) a práva duševního vlastnictví – také jedno ze základních práv – na straně druhé²².

Kromě veřejné politiky musí tvůrci a zprostředkovatelé spolupracovat na přijetí provozních iniciativ v rámci zákona, jež přispívají k boji proti porušování práv duševního vlastnictví. Toho lze dosáhnout skrze opatření „měkkého“ práva, jež doplňují právní rámce a jakými jsou například dobrovolné iniciativy, které zavádějí kodex zásad boje proti takovému prodeji a posilují spolupráci²³.

2.2.4 Potenciální příspěvek práv duševního vlastnictví k rozvoji

U rozvinutých, jakož i u rozvíjejících se a rozvojových zemí se středně vysokými příjmy zkušenost ukazuje, že účinná práva duševního vlastnictví přinášejí několik výhod, a to zvláště jsou-li doprovázena dalšími vylepšeními v investičním a podnikatelském prostředí.²⁴

Tyto výhody zahrnují:

- využití obchodního potenciálu²⁵ duševního kapitálu, např. u zemědělských výrobků (včetně zeměpisných označení a odrůd),
- ochranu daňových příjmů a pracovních míst prostřednictvím účinnější ochrany práv duševního vlastnictví,
- posílení právní jistoty a podporu inovací, což svědčí přílivu investic a předávání technologií²⁶,
- odstranění zboží, které porušuje vlastnická práva, se nepřímo pozitivně odráží v oblasti zdraví a bezpečnosti – skutečnost, kterou není radno podceňovat.²⁷

---

²² *Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, Frank La Rue*, zpráva vypracovaná pro Valné shromáždění OSN – Radu pro lidská práva, 17. zasedání, bod 3 programu jednání, A/HRC/17/27, květen 2011.

²³ Jako v případě dokumentu *Memorandum of Understanding on the Sale of Counterfeit Goods over the Internet*, http://ec.europa.eu/internal_market/ipenforcement/docs/memorandum_04052011_en.pdf.

²⁴ *Intellectual Property Rights: Economic principles and trade rules*, C. Fink, květen 2007 – revidovaná verze. V publikaci *Handbook of Trade Policy for Development*, A. Lukauskas et al., Oxford Scholarship Online, 2014.

²⁵ *Creative Economy Report 2010: A feasible development option*, zpráva vypracovaná v rámci partnerství mezi UNCTAD a zvláštním útvarem UNDP pro spolupráci na ose jih-jih, 2010, http://unctad.org/en/Docs/ditctab20103_en.pdf.

²⁶ *Intellectual Property Rights, imitation, and foreign direct investment: theory and evidence*, L. Branstetter et al., pracovní dokument 13033, Národní úřad pro ekonomický výzkum (NBER), Cambridge, 2007.

²⁷ *Record seizure of illicit medicines in Africa. The World Customs Organization (WCO) and the Institute of Research Against Counterfeit Medicines (IRACM) issue a new warning on the health and safety of African populations*, článek na stránkách organizace WCO, Paříž, 2013, <http://www.wcoomd.org/en/media/newsroom/2013/june/wco-and-iracm.aspx>.

Jak bylo zmíněno výše, rozvíjející se hospodářství čím dál častěji vyváží zboží, které se intenzivně opírá o práva duševního vlastnictví, a proto přijde i jim robustnější režim práv duševního vlastnictví vhod. Jejich předpisy nicméně ještě nedosahují norem EU. Nerovné podmínky v rozvíjejících se zemích škodí růstu a vývoji EU a třetích zemí. Porušovatelé práv duševního vlastnictví se navíc daných nerovností snaží zneužít.

Účinné režimy práv duševního vlastnictví v kombinaci s příznivým prostředím a dostatečnou kapacitou vstřebávat technologie mohou napomoci rozvojovým zemím vybudovat místní robustní a odolnou technologickou základnu. Mohou vylepšit prostředí výzkumu a vývoje, nabádat nejvýkonnější domovské podniky k prohloubení jejich činností v rámci výzkumu a vývoje a motivovat mezinárodní společnosti, aby na tyto trhy vnesly inovace. Konkrétně může na režimy práv duševního vlastnictví připadat úloha stimulace předávání technologií a přímých zahraničních investic – což s sebou nese příležitosti pro nositele práv a pro jejich příjemce; to platí i pro technologie, jež by mohly napomoci vyřešit závažné problémy, jako například změnu klimatu.

Druhů technologií a komunikačních kanálů je mnoho, předávání technologií je navíc často pouze jedním prvkem složitějšího projektu, a nikoli zcela nezávislou činností. Vybudování robustní a odolné technologické základny v nejméně rozvinutých zemích nezávisí pouze na poskytnutí fyzických objektů či vybavení, ale také na osvojení know-how, manažerských a výrobních dovedností, vylepšeném přístupu ke zdrojům znalostí a schopnosti přizpůsobit se místním ekonomickým, společenským a kulturním podmínkám.

Evropská unie ve svých politikách rozlišuje stupně rozvoje²⁸ a bere v potaz institucionální kapacity v rozvojových zemích (jak se potvrdilo v nedávném sdělení Komise „Obchod, růst a rozvoj“²⁹). V závislosti na dotčené zemi se tak strategie může zaměřovat spíše na technickou pomoc při navyšování kapacit než na jednání ohledně vylepšování režimů práv duševního vlastnictví. Konkrétně bude EU jednat plně v souladu s požadavky v oblasti obchodních aspektů práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS), které stanoví, že rozvinuté země by měly motivovat společnosti, aby předaly technologie nejméně rozvinutým zemím³⁰, jak vyžaduje přístup zvolený v roce 2003³¹, a aby se zasazovaly o situaci, kdy nejméně rozvinuté země vytváří podmínky, které takové předání technologií umožňují.

2.2.5 Rozvíjející se hospodářství

Míra růstu zemí se středně vysokým příjmem – a jejich čím dál důležitější role ve světovém hospodářství – přináší obrovské příležitosti pro EU a mezinárodní obchod, nicméně však také znejistňuje podniky, jež jsou nositeli práv duševního vlastnictví, protože jsou nyní více než dříve vystaveny zahraničním rizikům spojeným s těmito právy.

²⁸ KOM(2012) 22 – *Obchod, růst a rozvoj – uzpůsobení obchodní a investiční politiky potřebám zemí, které to nejvíce potřebují*, Evropská komise, Belgie, 2012, http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com%282012%290022/_com_com%282012%290022_cs.pdf.

²⁹ http://content.undp.org/go/cms-service/stream/asset/?asset_id=1948200 – viz kapitola 11.

³⁰ *Climate change and technology transfer. Can Intellectual Property Rights work for the poor?*, K. Kretschmar, Analytické centrum Glopolis, Praha, 2012.

³¹ Sdělení Evropských společenství jeho členských států Radě pro TRIPs ze dne 13. února 2003, č. 032/03 – v konečném znění.

Některá rozvíjející se hospodářství sahají k agresivním politikám, jež mají za cíl zmocnit se cizích technologií např. prostřednictvím „nuceného předání technologií“, požadavků na místní obsah a skrze domácí politiky inovací zaměřené na „sedmimílové kroky“³², čímž chtějí dát náskok „národním šampionům“, a to zvláště v odvětvích, která jsou považována za strategická. Tyto politiky v kombinaci s rapidně se rozvíjejícími schopnostmi podniků a nedostatečně účinným rámcem práv duševního vlastnictví vyústí v situaci, kdy se některé podniky uchylují k získávání zahraničního duševního vlastnictví bez ohledu na povahu prostředků – v některých případech nezákonnými cestami, což má nebyvalý dopad na průmysl ve vyspělých zemích. Objevuje se stále větší počet zpráv, podle kterých by toto jednání mohlo být financováno státem.³³

Na druhou stranu jsou si mnozí, již dychtí po stoupání na hodnotovém řetězci, čím dál více vědomi výhod, které práva duševního vlastnictví představují, a uznávají jejich přínos ke zvýšení konkurenceschopnosti. Podniky v těchto zemích čím dál častěji vytváří vlastní duševní vlastnictví a hledají způsoby jeho ochrany. Například v Číně se počet patentových přihlášek navýšil o průměrně 34 % za každý rok mezi lety 2003 a 2007 a počet evropských patentových přihlášek vyplněných čínskými subjekty se mezi lety 2001 a 2010 zdesetinásobil.

Nicméně je i tak zapotřebí zabývat se riziky spojenými s nekalými praktikami, jež mají za cíl dostat se k technologii EU. Tyto praktiky se objevují například v následujících oblastech:

- Zadávání veřejných zakázek: mnohé podniky EU se potýkají s problémy spojenými s právy duševního vlastnictví, jako například s porušováním důvěrnosti, ochrannářskými opatřeními, které zahrnují nucené předání technologií³⁴, či dokonce s nabídkami technologií (od subjektů ve třetích zemích), které nebyly získány legitimní cestou;
- Postupy posouzení investic a shody: zde se objevují podobné problémy (např. podmiňování přístupu na trhy mimo EU předáním technologií či posouzením shody, přičemž je vyžadováno, aby byly druhé straně předány citlivé informace bez řádných záruk, co se týče práv duševního vlastnictví) a další opatření na omezení obchodu.³⁵

Situace, ve kterých třetí země přijaly či navrhuje opatření, která by podniky EU působící v dané třetí zemi nutila k předání technologií, je zapotřebí bedlivě sledovat a případně začít jednat.

2.2.6 Výzkum, inovace a výpočetní technologie

Za poslední desetiletí se výrazně změnilo globální prostředí výzkumu a inovací. Rozvíjející se hospodářství mohutně investovala do posílení svých systémů výzkumu a inovací, čímž se

³² Tj. urychlený hospodářský rozvoj.

³³ *Policy recommendations to combat state sponsored IP theft (SSIPT)*, transatlantický obchodní dialog, <http://transatlanticbusiness.org/s/TABD-Trade-Secrets-Policy-Recommendations-December-2012.pdf>.

³⁴ *Technology transfer to China: Guidance for businesses*, poradenské centrum zaměřené na práva duševního vlastnictví pro malé a střední podniky působící v Číně, 2008, http://www.china-iprhelpdesk.eu/docs/publications/Tech_transfer_English.pdf.

³⁵ GR PRO OBCHOD, *Devátá zpráva o opatřeních, která by mohla omezit obchod za období září 2011–květen 2012*, zpráva o obchodních opatřeních v zemích G 20, WTO, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/june/tradoc_149526.pdf.

vytvořil multipolární systém, ve kterém připadá neustále se zvyšující vliv např. na země BRIC.

Oblast výzkumu a inovací je z čím dál větší části záležitostí mezinárodního úsilí. Přibývá publikací, na kterých se podílejí autoři z různých zemí, výzkumné organizace si budují pobočky v zahraničí a mezinárodní společnosti zaměřují své investice v oblasti výzkumu a inovací na rozvíjející se hospodářství.

Společenské problémy jako změna klimatu a udržitelný rozvoj zatěžují celý svět a nutí EU k tomu, aby prohloubila svou spolupráci s mezinárodními partnery v oblasti výzkumu a inovací, ale nezapomínala přitom strategičtěji nastavit příslušné rámcové podmínky spolupráce. Za tímto účelem Komise v roce 2012 přijala novou strategii mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a inovací³⁶. Ačkoli je cílem strategie prohloubit spolupráci, zdaleka neopomíjí nová rizika a nutnost ochraňovat hospodářské zájmy Unie. Je zapotřebí vyvinout v této oblasti zvýšené úsilí, a zajistit tak, aby se právům duševního vlastnictví v partnerských zemích dostalo spravedlivého a rovného zacházení a zároveň se zabránilo nekontrolovatelným ztrátám know-how Unie.

I na poli výpočetních technologií, kde je nutné mít globálně interoperabilní sítě a zařízení, je celosvětová a do norem zabudovaná ochrana práv duševního vlastnictví stěžejní. Je nezbytné, aby mezinárodní normalizační systém odrážel potřebu zajištění přístupu k technologiím zahrnutým v mezinárodních normách a rovněž zastřešoval účinný způsob, jak spravedlivě a včasné odměňovat investice do vývoje těchto technologií.

2.2.7 Problémy spojené s přístupem k lékům

Přístup k cenově dostupným, bezpečným a účinným lékům je nesmírně důležitý pro všechny země. Nejproblematičtější je situace v nejméně rozvinutých a rozvojových zemích. Protože je s touto skutečností EU obeznámena, přispívá do velké míry na pomoc spojenou s hygienou a zdravím – např. v rámci *Světového fondu pro boj proti AIDS, tuberkulóze a malárii* a dalších klíčových organizací.³⁷ Také dala impuls ke vzniku Partnerství evropských a rozvojových zemí při klinických hodnoceních (EDCPT), aby se urychlil proces vývoje klinického výzkumu léků proti opomíjeným nemocem, které se pojí s chudobou.

Role duševního vlastnictví ve spojení s přístupem k lékům je předmětem horlivé debaty. Jak se píše v nedávné studii vypracované WHO, WTO a WIPO, „nepřístupnost zdravotních technologií je málokdy způsobena pouze jedním izolovaným faktorem“³⁸. Přístupnost ovlivňuje mnoho faktorů (jak je podrobněji vysvětleno v souvisejícím *pracovním dokumentu útvarů Komise* (SEC(2013)30) – např. nedostupnost kvalitní zdravotní péče, nekvalitní infrastruktura, nedostatek distribučních a zásobovacích systémů, chybějící kontrola kvality – ale ty jsou zpravidla nezávislé na právech duševního vlastnictví. Práva duševního vlastnictví však mohou ovlivnit cenu léků. Cílem je najít pro tento složitý a mnohotvárný problém odpovídající řešení, zajistit cenově dostupné léky, aniž by se tím podryvalo prostředí vhodné pro farmaceutický výzkum. Je třeba podotknout, že generika hrají důležitou roli a že by

³⁶ COM(2012) 497.

³⁷ Včetně GAVI, WHO a UNICEF.

³⁸ *Promoting Access to Medical Technologies and Innovation. Intersections between public health, intellectual property and trade*, trilaterální studie vypracovaná organizacemi WHO, WIPO a WTO, Ženeva, 2012.

neměla být stavěna na roveň s padělanými³⁹ léčivy.

Problémy, jež souvisejí s právy duševního vlastnictví, se EU zabývá v souladu s usnesením Evropského parlamentu⁴⁰ v rámci politik zaměřených na odstranění překážek obchodu jak na poli inovativních léků, tak i v oblasti generik; současně podporuje inovace a tlumí obchod s nepravými a padělanými léčivy, která pro pacienty mohou být nebezpečná.⁴¹

Konkrétně EU:

- zajišťuje, aby jak vícestranné, tak i bilaterální dohody zohledňovaly tyto cíle,
- podporuje *prohlášení z Dohy o TRIPS a veřejném zdraví* (prostřednictvím nařízení č. 816/2006),
- přijala pravidla „cenového odstupňování“^{42,43,44} a harmonizovala výjimky klinického hodnocení⁴⁵.

Komise také hledá způsoby, jak by mohla posílit svou podporu rozvojových zemí při provádění dohody TRIPS — včetně zahrnutí flexibilních prvků pro určité případy, jako například během mimořádných situací v oblasti zdraví.

2.2.8 Problémy v oblasti životního prostředí

Práva duševního vlastnictví mohou značně přispět k řešení globálního problému životního prostředí. Ačkoli se objevují snahy oslabit ochranu práv duševního vlastnictví (např. prostřednictvím systematických nucených licencí či vyloučení patentovatelnosti), jsou pobídky v oblasti práv duševního vlastnictví klíčové pro podporu investic⁴⁶ do zelených technologií. Co se týče změny klimatu, mohou vhodné režimy práv duševního vlastnictví sehrávat pozitivní roli při stimulaci předávání a šíření inovativních zelených technologií, což s sebou nese příležitosti jak pro nositele práv, tak i pro jejich příjemce.

EU se v průběhu diskuzí o klimatické změně zasazovala o financování opatření v oblasti změny klimatu a také jej poskytovala, a to i co se týče podpory pro zelenou technologii. Také aktivně přispěla k úspěšnému zakončení jednání o Nagojském protokolu k úmluvě o biologické rozmanitosti, jenž se týkal přístupu ke genetickým zdrojům a sdílení přínosů plynoucích z jejich využívání. EU provedla a ratifikovala Nagojský protokol v dubnu 2014 a bude i nadále sehrávat aktivní roli v globální diskuzi o tématech spojených s životním

³⁹ Je vhodné zde uvést, že určité koncepty, jako podřadné, nepravé či padělané léky, se práv duševního vlastnictví vůbec netýkají – viz diskuze WHO na dané téma v publikaci http://apps.who.int/gb/ssffc/pdf_files/A64_16-en.pdf.

⁴⁰ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 12. července 2007, B6-0288/2007.

⁴¹ *Counterfeit drugs kill!*, konečná verze brožury vypracované organizací WHO a pracovní skupinou IMPACT, aktualizovaná v květnu 2008, <http://www.who.int/impact/FinalBrochureWHA2008a.pdf>.

⁴² Nařízení Rady (ES) č. 953/2003 ze dne 26. května 2003 k zamezení přesměrování obchodu s některými klíčovými léky do Evropské unie, Úř. věst. L 135, 3.6.2003, s. 5.

⁴³ Tj. ceny, jež vývozcům umožní dodávat základní léky do chudých zemí a prodávat je tam za ceny jen o něco vyšší, než jsou jejich výrobní náklady.

⁴⁴ EU zahájí hodnocení nařízení č. 953/2003 v roce 2014.

⁴⁵ Ve směrnici č. 2004/27/ES EU zavedla výjimku typu Bolar.

⁴⁶ *Are IPR a barrier to the transfer of climate change technology?*, zpráva, jejíž vypracování zadala Evropská komise (GŘ pro obchod) společnosti Copenhagen Economics A/S and The IPR Company ApS, 2009, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/february/tradoc_142371.pdf

prostředím a právy duševního vlastnictví.

3. PŘEPRACOVANÁ STRATEGIE PRÁV DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ VŮČI TŘETÍM ZEMÍM

Strategii z roku 2004 je vhodné aktualizovat se zohledněním poznatků získaných v hodnocení z roku 2010 a obecně se zaměřit na problémy uvedené výše.

Za podnikání odpovídajících kroků k ochraně a prosazování svých práv duševního vlastnictví v EU a ve třetích zemích a za přijímání provozních opatření (např. technická ochranná opatření pro digitální díla chráněná autorskými právy) jsou sice zodpovědní nositelé práv, ale i veřejné orgány zde mají svou úlohu; musí zajistit rámec, který podporuje inovace a kreativitu a chrání práva duševního vlastnictví. EU má k dispozici řadu „nástrojů“, mezi které se počítá působení v mezinárodních organizacích či dvoustranné dohody, sledování a vypracovávání zpráv ohledně vhodnosti ochrany a prosazování práv duševního vlastnictví ve třetích zemích a spolupráce se třetími zeměmi se zaměřením na specifické problémy spojené s právy duševního vlastnictví.

Účinnost těchto nástrojů se velmi liší. V některých případech má EU zákonná práva, jež lze případně prosadit např. v rámci mechanismu řešení sporů. V jiných případech závisí schopnost EU dosáhnout výsledků na ochotě třetích zemí se situací zabývat.

V EU se klade důraz na hospodářský potenciál duševního vlastnictví a jeho roli hlavní hnací síly inovací, růstu a zaměstnanosti. Práva duševního vlastnictví jsou nanejvýš důležitá pro vynálezce a tvůrce, neboť pro ně poskytují bezpečné prostředí, ve kterém lze myšlenky nejprve rozvinout a pak až uvést na trh – prostředí, ve kterém jsou investice odměňovány. Práva duševního vlastnictví svědčí inovativním společnostem, kterým pomáhají získat financování, a umožňují jim tak vzkvétat, vytvářet pracovní místa, navrhovat nové výrobky a služby spotřebitelům a konečně vyvážet tyto výrobky a služby do třetích zemí. Tento prospěšný koloběh, který počíná u vynálezce či tvůrce, může mít podobně příznivý dopad na růst a zaměstnanost ve třetích zemích.

3.1 Lepší zapojení zúčastněných stran

3.1.1 Současná situace

Čím dál citelnější vliv politiky práv duševního vlastnictví na náš každodenní život znamená, že je tato politika více než kdy dříve ve středu veřejného zájmu a že se o ní diskutuje v čím dál širším spektru debat. Určité politické iniciativy týkající se duševního vlastnictví vyvolaly negativní reakce, což vedlo k jejich zamítnutí, ať už v Evropě (srov. navrhovaná Obchodní dohoda proti padělatelství), či jinde (viz SOPA a PIPA, legislativní návrhy USA). Za selháním těchto iniciativ stojí různé příčiny, u všech z nich však panoval názor, že dostatečně nezohledňují obavy veřejnosti, např. zda jsou tato pravidla přiměřená digitální ekonomice, jaký dopad by opatření mohla mít na základní práva a na to, co se označuje jako „internetové svobody“.

3.1.2 Další postup

Nedávná debata poukázala na potřebu rozvinout širší dialog se zúčastněnými stranami o roli a významu práv duševního vlastnictví a jejich porušování. Rovněž je důležité zajistit, aby

rámec práv duševního vlastnictví zůstal dostatečně flexibilní na to, aby podporoval – nikoli utlumoval – potenciál digitální technologie stimulovat růst, a přitom podporovat inovace.

Proto je zapotřebí vylepšit interakci nejen s nositeli práv, nýbrž také s veřejnými orgány, občanskou společností (možná prostřednictvím již stávajících mechanismů, jako například nástrojů Komise vyvinutých v rámci *dialogu s občanskou společností a strategie pro přístup na trh*)⁴⁷ a Evropským parlamentem. Jen tak bude možné diskutovat o cílech EU a dopadu porušování práv duševního vlastnictví ve třetích zemích, vysvětlit úsilí EU věnované posílení prosazování práv duševního vlastnictví v těchto zemích a zajistit prostředí příznivé pro vynálezce.

3.2 Zajištění lepších údajů

3.2.1 Současná situace

Za posledních 15 let se výrazně rozrostl výzkum v oblasti ekonomie duševního vlastnictví (zvláště hodnotná je nedávná studie o tom, jak duševní vlastnictví přispívá k hospodářské výkonnosti a zaměstnanosti v Evropě⁴⁸). Určité údaje, jako například rozsah a dopad porušování práv duševního vlastnictví, jsou již ze samotné povahy věci těžké získat, neboť se týkají nezákonného jevu a nositelé práv tyto detaily neradi sdělují⁴⁹. Aby bylo možné podpořit tvorbu politik podložených fakty, přesněji kvantifikovat roli práv duševního vlastnictví a důsledky jejich porušování, je v některých oblastech zapotřebí dalších studií.

Řada průmyslových sdružení (např. BSA, IIPA) a právnických firem⁵⁰ zveřejňuje zprávy týkající se konkrétních odvětví. Klíčové mezinárodní organizace jako OECD a WIPO se rovněž zabývají podobnými činnostmi.

3.2.2 Další postup

Lepší údaje jsou stěžejní pro politické činitele, aby mohli vést informovanou politickou debatu a usilovat o zvýšení povědomí. Několik iniciativ již probíhá. Komise každoročně shromažďuje údaje o zboží zadržném na hranicích EU⁵¹, u kterého je podezření, že porušuje práva duševního vlastnictví. Komise také založila *Evropské středisko pro sledování porušování práv duševního vlastnictví*⁵². Mezi úkoly *střediska* patří mimo jiné zajištění dostupnosti komplexních a spolehlivých údajů ohledně porušování práv duševního vlastnictví v EU. V roce 2013 středisko vypracovalo výše zmíněnou studii o hodnotě práv duševního vlastnictví v EU a také zveřejnilo studii se zaměřením na veřejné vnímání práv duševního vlastnictví. V budoucnu vypracuje „průvodce“ pro několik klíčových zemí. Komise pravidelně provádí průzkumy ohledně situace práv duševního vlastnictví v zemích mimo EU⁵³

⁴⁷ <http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/trade-topics/market-access/>

⁴⁸ http://ec.europa.eu/internal_market/intellectual-property/docs/joint-report-epo-ohim-final-version_en.pdf

⁴⁹ Ačkoli tedy hodnotící studie z roku 2010 oprávněně uvádí následující: „Přestože mnoho věcí naznačuje, že objem porušování práv duševního vlastnictví narůstá, celková míra, do jaké jsou výrobky padělány či zasaženy pirátskou činností, není známa. Doposud neexistují metodologie, které by se daly využít k získání přesného celkového odhadu,“ není v daných podmínkách možností nazbyt.

⁵⁰ <http://www.taylorwessing.com/ipindex>

⁵¹ http://ec.europa.eu/taxation_customs/customs/customs_controls/counterfeit_piracy/statistics

⁵² http://ec.europa.eu/internal_market/ipenforcement/observatory/index_en.htm

⁵³ <http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/trade-topics/intellectual-property/enforcement/>

(technické zázemí nyní poskytuje středisko), které slouží k pojmenování priorit a informování zúčastněných stran.

3.3 Navázání na právní předpisy EU

3.3.1 *Současná situace*

Harmonizace inherentně přispívá k tvorbě jednoduššího a předvídatelnějšího rámce pro spotřebitele a průmysl, což přispívá k růstu a vytváření pracovních míst. Harmonizované právní předpisy EU ohledně práv duševního vlastnictví (např. *nařízení o vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány*⁵⁴ nebo *směrnice o dodržování práv*⁵⁵) navíc usnadňují vyjednávání se třetími zeměmi, neboť představují jasné východisko pro vyjednávací pozici EU.

V nedávno vedených jednáních o dohodách o volném obchodu zaznívaly např. žádosti o zahrnutí ochrany obchodních tajemství a některých nepotravinářských výrobků, jakými jsou zeměpisná označení, pro která zatím neplatí *acquis* EU. Nedostatek harmonizace v některých oblastech práv duševního vlastnictví znesnadňuje či přinejmenším omezuje možnosti EU řešit problémy spojené s právy duševního vlastnictví prostřednictvím vyjednávání se třetími zeměmi.

3.3.2 *Další postup*

Komise vydává nové sdělení ohledně akčního plánu, který se bude zaměřovat na porušování práv duševního vlastnictví v EU. Jsou plánovány nelegislativní iniciativy na podporu přiměřených a vyvážených opatření zaměřených na prosazování práv duševního vlastnictví. Iniciativy rovněž napomůžou stanovení priorit politických opatření tak, aby bylo více pozornosti věnováno současným politikám ochrany práv duševního vlastnictví a ty tak mohly být zjednodušeny a lépe koordinovány.

Komise rovněž nedávno přijala legislativní návrh (směrnici) ohledně obchodních tajemství (jako součást programu Komise na rok 2013), aby vylepšila podmínky pro inovativní obchodní činnost v EU. Protože jsou obchodní tajemství tak důležitá, ostatní strany se o podobnou ochranu budou možná zasazovat také.

Jelikož lze harmonizaci podporovat nejen na úrovni EU, ale také v rámci mezinárodních smluv, bylo by vhodné, aby všechny členské státy ratifikovaly příslušné mezinárodní smlouvy, a upevnily tak pozici EU. Některé smlouvy, např. *Smlouva o známkovém právu a Ženevský akt Haagské dohody* (ohledně průmyslových vzorů), byly podepsány EU, nikoli však všemi členskými státy.

---

⁵⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 608/2013 ze dne 12. června 2013 o vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1383/2003, Úř. věst. L 181, 29.6.2013, s. 15.

⁵⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví, Úř. věst. L 157, 30.2004, s. 45.

3.4 Prohloubení spolupráce uvnitř EU

3.4.1 Současná situace

Spolupráce mezi Komisí a členskými státy na půdě zemí mimo EU je často dobrá. Je důležité, aby měly delegace EU a diplomatická zastoupení členských států a větší vzájemné povědomí o svých aktivitách ve třetích zemích. Tím se zajistí strategický a sehraný přístup a vylepší se schopnost EU účinně řešit problémy v oblasti práv duševního vlastnictví v dotčených zemích.

3.4.2 Další postup

Bylo by vhodné prozkoumat prostor pro prohloubení spolupráce mezi Komisí a členskými státy (například na poli sdílení informací) a stavět na partnerství, jež byla navázána mezi Komisí a členskými státy při provádění *strategie pro přístup na trh*, a účinněji tak využívat zdroje.

3.5 Posílení ochrany a prosazování práv duševního vlastnictví ve třetích zemích

3.5.1 Mnohostranná a vícestranná úroveň

3.5.1.1 Současná situace

Mezinárodní harmonizace umožňuje dalekosáhlé sladění pravidel, a tím přispívá k předvídatelnějšímu prostředí práv duševního vlastnictví. Zahrnuje jednání o nových mnohostranných smlouvách, jejich ratifikaci a provádění, jakož i rozšíření jejich platnosti v dalších zemích mimo EU (např. úmluva UPOV na ochranu odrůd rostlin). Po selhání TRIPS však bylo uzavřeno jen několik málo důležitých mnohostranných dohod o právech duševního vlastnictví (např. *Internetové smlouvy WIPO*⁵⁶, *Marrákešská*⁵⁷ a *Pekingská*⁵⁸ smlouva).

V hodnotící studii z roku 2010 se píše: „*Komise aktivně přispívala k prosazování práv duševního vlastnictví na mnohostranné úrovni, zvláště pak prostřednictvím Rady pro dohodu TRIPS v rámci WTO. Nedosáhla však valných výsledků, a to hlavně kvůli opozici ze strany třetích zemí.*“ Pokud jde o zeměpisná označení⁵⁹, v rámci WTO již delší dobu probíhají vyjednávání, kterých se EU bude i nadále účastnit.

Vícestranný přístup může být účinný v rámci menších skupin zemí, které sdílejí podobné politické cíle.

3.5.1.2 Další postup

Ačkoli je radno vícestranných dohod využívat, kdekoli to je možné, nenabízí se k tomu mnoho příležitostí, a proto je třeba věnovat pozornost i ostatním možnostem. To však neznamená, že by od snah v oblasti mnohostranných dohod mělo být upuštěno – i nadále bude

⁵⁶ Smlouva WIPO o právu autorském, Smlouva WIPO o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech.

⁵⁷ Marrákešská smlouva o usnadnění přístupu k publikovaným dílům nevidomým a zrakově postiženým osobám či osobám s jinými poruchami čtení.

⁵⁸ Pekingská smlouva o audiovizuálních výkonech.

⁵⁹ Tj. vyjednávání o zavedení mnohostranného systému oznamování a registrace zeměpisných označení pro vína a lihoviny a problémy spojené s rozšířením ochrany zeměpisných označení, jež je uvedeno v článku 23 dohody TRIPS, na jiné výrobky než vína či lihoviny.

podporována např. ochrana zeměpisných označení v rámci WTO. EU se rovněž zasadí o řádnou ochranu těchto označení na internetu. Současně by bylo vhodné koncipovat novou strategii pro WIPO, aby organizace mohla lépe naplňovat svůj mandát.

3.5.2 Dvoustranná úroveň

Je třeba zaměřit úsilí a zdroje na nejdůležitější země. Dvoustranné interakce – které lze rozdělit do několika kategorií, jak je uvedeno níže – představují možnost cíleně se zabývat konkrétními problémy a potřebami jednotlivých partnerů (zvláště v souvislosti s našimi „prioritními zeměmi“). Ve dvoustranné činnosti lze také pokračovat s relevantními regionálními organizacemi práv duševního vlastnictví (např. OAPI, ARIPO⁶⁰).

3.5.2.1 Současná situace

– Dvoustranné obchodní dohody

Tyto dohody mají tu výhodu, že se mohou zaměřit na problémy práv duševního vlastnictví specifické pro určité země a jak zmiňuje hodnotící studie z roku 2010, „*umožnily dosáhnout dalšího pokroku v prosazování práv duševního vlastnictví ve třetích zemích*“. Stávající právní předpisy EU představují referenční materiály. S ohledem na stupeň rozvoje partnerské země jsou pak přizpůsobovány naše ambice. Pro nejméně rozvinuté země a chudší rozvojové země lze zvážit omezený počet ustanovení v rámci práv duševního vlastnictví.

Nedávno ukončená vyjednávání Evropské unie ohledně obchodních dohod se úspěšně věnovala kapitolám týkajícím se ochrany a prosazování práv duševního vlastnictví. V těch nejnovějších – projednávaných se zeměmi Východního partnerství (např. s Gruzíí, Moldavskem a Ukrajinou) – jsou obsaženy stěžejní regulační normy odpovídající *acquis* EU. Jiné dohody svědčí o výrazných zlepšeních v oblasti obchodních aspektů práv k duševnímu vlastnictví (uzavřené např. s Kanadou, Korejskou republikou a Singapurem), zatímco ostatní lze také zmínit v souvislosti s vylepšením nad minimální mezinárodní normy (např. ve Střední Americe, Kolumbii a Peru).

V současné době se o obchodních dohodách vyjednává se zeměmi MERCOSUR, Marokem, Japonskem, Thajskem, USA a Vietnamem. S Čínou EU vyjednává o dvoustranné dohodě specificky zaměřené na ochranu zeměpisných označení.

– Dialogy o právech duševního vlastnictví

V případech zemí, se kterými EU nevyjednává, se lze prakticky zaměřit na problémy spojené s právy duševního vlastnictví zahájením „dialogů o právech duševního vlastnictví“ nebo sestavením „pracovních skupin v oblasti práv duševního vlastnictví“, které nabízí prostor pro pravidelnou interakci mezi EU a příslušnými orgány třetích zemí. Hodnotící studie z roku 2010 vyzdvihla pozitivní vliv dialogů o právech duševního vlastnictví na „*zvýšování povědomí vnitrostátních orgánů ohledně těchto záležitostí a vyjasnění interpretací a pozic obou stran*“.

---

⁶⁰ Africká organizace pro duševní vlastnictví (Organisation Africaine de la Propriété Intellectuelle, OAPI) a Africká regionální organizace průmyslového vlastnictví (African Regional Industrial Property Organisation, ARIPO).

V současnosti probíhá hned několik dialogů o právech duševního vlastnictví. Napomáhají Komisi poukázat na systémové problémy v souvislosti s právy duševního vlastnictví, umožňují sdílet osvědčené postupy a tam, kde je to vhodné, nabízí rozvojovým zemím pomoc, např. při navrhování vnitrostátních předpisů a praktik prosazování. *Dialog o právech duševního vlastnictví a pracovní skupina v oblasti práv duševního vlastnictví v Číně* EU například umožnily získat příslib, že budou posíleny prosazovací činnosti (jako například tzv. „zvláštní kampaň“). Díky dialogu a pracovní skupině mohla také EU přispět do přezkumu čínského práva duševního vlastnictví. Dialogy probíhají také s partnery, kteří používají podobné režimy práv duševního vlastnictví, např. USA a Japonsko, a to za účelem výměny informací a názorů ohledně problémů a osvědčených postupů.

Také ve dvoustranných dohodách o celní spolupráci představuje prosazování práv duševního vlastnictví jednu z priorit. V této souvislosti byl nedávno podepsán nový akční plán spolupráce celních orgánů EU a Číny v oblasti prosazování práv duševního vlastnictví na období 2014–2017.

– Technická pomoc

Rozvojovým zemím, které touží vylepšit svůj systém práv duševního vlastnictví, na to často chybí dovednosti a/nebo zdroje. Technická pomoc na poli práv duševního vlastnictví se na daný problém zaměřuje⁶¹ prostřednictvím činností jako proškolení úředníků, zvyšování povědomí a poskytování legislativní pomoci (např. za účelem dodržení mezinárodních závazků a využití dostupné flexibility).

Ačkoli činnosti v rámci technické pomoci zřídka vedou k rychle viditelným výsledkům, hodnotící studie z roku 2010 uvádí, že „projekty financované EU a technická pomoc rozšířila technické možnosti vnitrostátních institucí a donucovacích orgánů v rámci řešení případů v oblasti práv duševního vlastnictví.“

Například úspěšný „projekt Evropské unie a Číny na ochranu práv duševního vlastnictví“ (*EU-China Project on the Protection of Intellectual Property Rights*, IPR2, 2007–11) se společným financováním ve výši 16 milionů EUR dokládá vzájemné odhodlání účinně prosazovat práva duševního vlastnictví v Číně. Zapojení organizací jako *Evropský patentový úřad*, *Úřad pro harmonizaci na vnitřním trhu* (včetně případných vysílání jejich zaměstnanců do delegací EU) a *Odrůdový úřad Společenství* rozšíří naše schopnosti navrhnout a poskytovat účinnou pomoc.

– Řešení sporů a další prostředky

EU nadále sleduje situaci v oblasti práv duševního vlastnictví ve třetích zemích a zasazuje se o dodržování mezinárodních dohod, zvláště prostřednictvím dialogů a vyjednávání. V případech porušování dohody TRIPS lze také využít mechanismus WTO pro řešení sporů. Dokonce samotná existence tohoto mechanismu může potenciální porušovatele odradit. Podobné mechanismy jsou zahrnuty do většiny obchodních dohod EU.

*Nařízení o obchodních překážkách*⁶² – které umožňuje společností v EU podávat stížnosti ohledně možného porušování mezinárodních obchodních práv – se již používá při řešení

⁶¹ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=328>.

⁶² <http://ec.europa.eu/trade/tackling-unfair-trade/trade-barriers>.

případů porušování pravidel souvisejících s právy duševního vlastnictví a zůstává i nadále nástrojem, kterého lze v odpovídajících případech využít.

3.5.2.2 Další postup

Ačkoli si vyžaduje více zdrojů než mnohostranná či vícestranná řešení, byl dvoustranný přístup v minulosti intenzivně využíván, a to s dobrými výsledky. Proto by měl být aplikován i v rámci přepracované strategie. Je důležité zaměřit se na posílenou soudržnost mezi politikami práv duševního vlastnictví a ostatními politikami.

Příkladem je strategie Unie pro její zapojení do mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a inovací, kde je zajištění spravedlivého a vyváženého nakládání s právy duševního vlastnictví v partnerských zemích Unie naprosto nezbytné. Programy Unie na financování výzkumu a inovací, zastřešené Horizontem 2020, jsou plně otevřené účasti mezinárodních partnerských zemí a umožňují přístup k evropskému vnitřnímu trhu s předvídatelnými a spravedlivými pravidly, co se týče ochrany práv duševního vlastnictví. Dlouhodobým cílem by mělo být dosažení takovéto otevřenosti ze stran všech partnerských zemí Unie, a to s rovnocennou ochranou práv duševního vlastnictví.

V souvislosti s nástroji na ochranu obchodu je třeba zmínit, že přiznání statusu tržního hospodářství závisí mimo jiné na ochraně práv duševního vlastnictví v dané zemi.

V případě zemí, jež soustavně porušují mezinárodní závazky, které se týkají pravidel souvisejících s právy duševního vlastnictví, a to takovým způsobem, že to výrazně ovlivňuje EU, a nejsou-li orgány daných zemí s to spolupracovat nebo přináší-li spolupráce s nimi pouze nevalné výsledky, může Komise zvážit v závažných a jednoznačných případech omezení jejich účasti či financování v rámci konkrétních programů financovaných z EU. Výše popsané by se netýkalo programů financovaných prostřednictvím Evropského rozvojového fondu nebo nástroje pro rozvojovou spolupráci. Politické dialogy Komise s partnerskými zeměmi lze také využít v závažných případech porušování práv duševního vlastnictví. Aby byla zajištěna soudržnost, měla by být vyvinuta snaha nabádat členské státy, aby společně aplikovaly ten či onen přístup.

Co se však týče *dohod o volném obchodu*, je třeba mít na paměti, že jednání o kapitolách souvisejících s právy duševního vlastnictví budou i nadále nesnadná. Mnohé země, se kterými EU vyjednává (nebo se kterými vyjednávání brzy začnou), mají dojem, že jim silný režim práv duševního vlastnictví může sotva něco přinést. Aby bylo dosaženo smysluplného výsledku pro EU, je zapotřebí, aby byly neustále oslovovány všechny zúčastněné strany a zvyšovalo se jejich povědomí jak na technické, tak někdy i na politické úrovni.

3.6 Poskytování pomoci nositelům práv z EU ve třetích zemích

3.6.1 Současná situace

Odborné znalosti situace v dané třetí zemi představují velkou výhodu při pomoci nositelům práv z EU⁶³ a usnadňování jejich jednání s místními úřady. Proto mají četné členské státy ve svých delegacích působících v klíčových zemích „ataše pro práva duševního vlastnictví“. A z

---

⁶³ Např. poradenské centrum zaměřené na práva duševního vlastnictví pro malé a střední podniky působící v Číně – <http://www.china-iprhelpdesk.eu>.

tohoto důvodu Komise založila tři poradenská centra zaměřená na práva duševního vlastnictví (IPR Helpdesks) na pomoc firmám v EU, zvláště pak malým a středním podnikům. Tato centra se zabývají tzv. Velkou Čínou, jihovýchodní Asií a Jižní Amerikou. Jejich cílem je umožnit evropským malým a středním podnikům činit ta nejlepší podniková rozhodnutí související s právy duševního vlastnictví. Rovněž zajišťují, aby podniky věděly, jak nejlépe chránit svá nehmotná aktiva⁶⁴.

3.6.2 Další postup

EU se bude zabývat možnostmi, jak zvýšit dostupnost odborných znalostí v oblasti práv duševního vlastnictví v rámci delegací EU působících v klíčových regionech, a to buď navýšením personálu, nebo prostřednictvím *poradenských center zaměřených na práva duševního vlastnictví*. Komise zvažuje rozšířit pod víceletým finančním rámcem 2014–2020⁶⁵ služby poradenských center pro malé a střední podniky a přizpůsobit je novým potřebám. Navýšení odborných znalostí týkajících se práv duševního vlastnictví v delegacích EU bude navazovat na stávající zdroje a lépe je využívat (ataše pro práva duševního vlastnictví při delegacích EU a velvyslanectvích členských států a poradenská centra zaměřená na práva duševního vlastnictví). Komise a členské státy by také měly zajistit, aby byly odborné znalosti práv duševního vlastnictví základem všech iniciativ EU, které podporují mezinárodní rozšiřování malých a středních podniků⁶⁶. To by také umožnilo znásobit výhody plynoucí z networkingu a zajistit sběr lepších informací ohledně situace v oblasti práv duševního vlastnictví v klíčových regionech. Podniky by si lépe osvojily praktiky z dané oblasti předtím, než by vůbec svou působnost do zahraničí rozšířily.

3.7 Geografické zaměření

3.7.1 Současná situace

Každé dva roky EU na základě rozsáhlého průzkumu mezi evropskými a mezinárodními zúčastněnými stranami aktualizuje seznam svých prioritních zemí, kde nositelé práv z EU trpí kvůli nedostatečné ochraně či nedostatečnému prosazování práv duševního vlastnictví⁶⁷.

3.7.2 Další postup

Stanovení priorit funguje dobře a bude se v něm pokračovat, neboť umožňuje cílený přístup, jenž účinně využívá zdrojů.

3.8 Body akčního plánu

Tato strategie má zajistit kontinuitu politik, jimiž se Evropská unie řídí od roku 2004. Základem strategie jsou koncepty, které se v minulosti osvědčily, a s ohledem na výrazné technologické změny a problémy spojené s právy duševního vlastnictví a vývojem společnosti

⁶⁴ Poradenská centra spolupracují s místními organizacemi a poskytují následující služby: odborné poradenství na míru a z první ruky, obecné a specializované školicí materiály, specializované školicí workshopy, kontakty s externími odborníky a státní správou cílových regionů, podnikový networking a osvětové akce.

⁶⁵ Viz COSME (EU, Program pro konkurenceschopnost podniků a malých a středních podniků), http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/cosme/index_en.htm

⁶⁶ <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/documents/internationalisation/>

⁶⁷ Viz pracovní dokument útvarů Komise SWD(2013)30, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/march/tradoc_150789.pdf

za posledních 10 let strategie na tomto základě dále staví. Aby bylo možné zabývat se výše zmíněnými problémy, přijme Komise následující body akčního plánu:

- Zajištění pravidelné interakce se všemi zúčastněnými stranami, aby bylo možné zvýšit povědomí a směřovat politiku
- Podpora sběru dat a zpravodajství, vylepšení vnímání role práv duševního vlastnictví a chápání dopadu jejich porušování; provádění pravidelných průzkumů za účelem aktualizace seznamu „prioritních zemí“, na které se zaměřují snahy EU
- Zajištění jasné a koherentní role EU na mezinárodních fórech o právech duševního vlastnictví v souladu s Lisabonskou smlouvou
- Pokračování ve snahách na mnohostranné úrovni o vylepšení mezinárodního rámce práv duševního vlastnictví, včetně podpory ratifikace již existujících smluv; podpora ratifikace relevantních smluv v oblasti práv duševního vlastnictví ve všech členských státech EU
- Zajištění toho, aby kapitoly o právech duševního vlastnictví v dvoustranných obchodních dohodách poskytovaly odpovídající a účinnou ochranu pro nositele práv a zaměřovaly se na hlavní slabé stránky systémů práv duševního vlastnictví v partnerských zemích, aniž by opomínaly zohledňovat míru jejich rozvoje
- Zajištění toho, aby se Komise mohla uchýlit k mechanismům řešení sporů či jiným prostředkům v případech, kdy byla porušena práva EU ukotvená v mezinárodních dohodách
- Pokračování a případné rozšiřování „dialogů o právech duševního vlastnictví“ se třetími zeměmi; využívání obchodních a politických dialogů na vysoké úrovni a zajištění pokroku v rámci řešení zjištěných problémů souvisejících s právy duševního vlastnictví
- Poskytnutí programů technické pomoci související s právy duševního vlastnictví ve třetích zemích, včetně možného využití flexibility, a zvyšování povědomí o těchto možnostech; využívání odborných znalostí příslušných mezinárodních organizací při provádění programů technické pomoci
- Vybudování silnějších vztahů mezi Komisí, členskými státy a podniky z EU, aby bylo možné přímo podporovat hospodářské subjekty při řešení konkrétních problémů spojených s právy duševního vlastnictví; podpora networkingu a koordinace mezi EU a zastoupeními členských států ve třetích zemích
- Zaměření na soudržnost mezi politikami práv duševního vlastnictví a dalšími politikami, např. zvážení omezení účasti či financování v konkrétních programech financovaných EU – v závažných a jednoznačných případech – a vylepšení soudržnosti mezi činnostmi Komise a členských států ve třetích zemích, které sledují tento cíl

- Pokračování v poskytování pomoci nositelům práv (prostřednictvím projektů, např. *poradenská centra zaměřená na práva duševního vlastnictví*) a zvážení jejich možného rozšíření; zvážení vyslání dalších odborníků na práva duševního vlastnictví do klíčových delegací EU